

**YABANCI KARARLARIN
TÜRK HUKUKUNDA TANINMASI KONUSUNDA
690 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME İLE
DÜZENLENEN YENİLİKLER**

Yrd. Doç. Dr. Uğur TÜTÜNCÜBAŞI*

Öz

Yabancı bir mahkeme tarafından verilen kararların Türkiye’de etki doğurması için bunların tanınması gereklidir. Kural olarak tanıma kararı Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından verilir. Türk hukukunda tanıma için aranan şartlar 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usûl Hukuku Hakkında Kanunda (MÖHUK) düzenlenmiştir. Uygulamada en çok yabancı mahkemelerin boşanma kararlarının Türk nüfus kütüğüne tescili için tanıma talebinde bulunmaktadır. İşte boşanma başta olmak üzere, evliliği sona erdiren yabancı mahkeme kararların nüfus kütüğüne tescili için MÖHUK’da yer alan düzenlemenin yanında 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeni bir imkân daha getirilmiştir. Bu yeni kanuni düzenlemeyle taraflara kolaylık sağlanması amaçlanmış ve tanıma davası açmadan yabancı kararlarının nüfusa tescil edilebilmesine dair yeni bir yol açılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Yabancı boşanma kararı, Tanıma, 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

---

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (e-posta: ugur.tutuncubasi@deu.edu.tr) (Makale Gönderim Tarihleri: 06.10.2017-06.10.2017/Makale Kabul Tarihleri: 10.10.2017-13.10.2017)

**REFORMATIONS REGULATED BY STATUTORY DECREE
NO 690 RELATING TO RECOGNITION OF FOREIGN
DECISION IN TURKISH LAW**

Abstract

In order for a judgment rendered by a foreign court to have an effect in Turkey, recognition is required. In principle, recognition is endowed by Turkish Civil Courts of First Instance. Conditions required for recognition in Turkish Law are set forth by International Private and Civil Procedure Law No 5718 (IPCPL). In practice, recognition is mostly demanded to record the divorce judgments of foreign courts to Turkish Registry of Persons. A new opportunity is provided for the registration of termination of marriages, particularly due to divorce before foreign administrative authorities, with the SD no 690. Simplicity for the parties is intended by the new legal regulation and a new proceeding is established to record the foreign decisions to Registry of Persons without recognition case, as well.

Keywords

Foreign decisions regarding to divorce, Recognition, Statutory Decree 690

GİRİŞ

Milletlerarası özel hukuktan doğan problemlerin en önemlilerinden birisini, yabancı mahkemeler tarafından verilmiş kararların tanınması ve tenfizi sorunu oluşturmaktadır¹. Yabancı mahkeme kararlarının kesin hüküm etkisinin ve icra kabiliyetinin kabul edilerek yerli mahkeme kararları gibi sonuç doğurmasının benimsenmesi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi kurumlarını meydana getirmektedir.

Türk hukukunda tanıma ve tenfiz şartları esas itibariyle 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usûl Hukuku Hakkında Kanunun (MÖHUK) 50-59. maddeleri arasında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlere göre yabancı kararların Türkiye’de tanınması ve tenfizi için aranan şartlar büyük oranda paralellik göstermekle beraber, tenfizden farklı olarak tanıma kararının verilebilmesi için “karşılıklılık” şartının varlığı aranmamıştır (m. 58/1).

17.04.2017 tarih ve 690 karar sayılı “Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemelerin Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin 4. maddesiyle 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa 27 nci maddesinden sonra gelmek üzere 27/A maddesi eklenmiştir. Yapılan bu yeni düzenleme ile MÖHUK’un yanında evliliğin ortadan kaldırılması ve bu bağlamda boşanma konuları ile sınırlı olmak üzere yabancı kararların ülkemizde tanınabilmesi hususunda bazı kolaylıklar getirilmiştir. Söz konusu bu yeni düzenleme MÖHUK’un ilgili hükümlerini ortadan kaldırmamakla beraber, istisnaî bazı durumlarda kolaylık sağlanmasını amaçlamıştır. Bu bağlamda çalışmamızda önce MÖHUK’un yürürlükte olan tanımaya ilişkin şartlarını genel hatlarıyla açıkladıktan sonra 690 karar sayılı KHK ile Nüfus Hizmetleri Kanununda konuya ilişkin yapılan düzenleme ile getirilen yenilikler ve şartlar aktarılıp bir kıyaslama yapılmaya çalışılacaktır.

---

¹ “Devletler Hususi Hukuku ile alakalı en eski İngiliz mahkeme içtihatları, yabancı ilamların tanıma ve tenfizi meselesine taalluk etmektedir”, Umar, s. 473, dn. 1; Çelikel, Ahkâmı Şahsiye, s. 1-2 ve dn. 2.

I. TANIMA KAVRAMI VE KOŞULLARI

A. Kavram

Tanımaya, yabancı mahkemeler tarafından verilmiş olan kararın kesin hüküm kuvvetinin diğer ülkelerde kabul edilmesidir². Yabancı bir ülkede verilen mahkeme kararının etkisi kural olarak verildiği ülke ile sınırlıdır. Yabancı bir mahkeme kararının Türkiye’de etki doğurabilmesi için bu karara istinaden tanıma veya tenfiz kararı verilmesi gerekir. Türk mahkemelerince hakkında tanıma veya tenfiz kararı verilmeyen yabancı mahkeme kararının hukuki sonuç doğurması ve kanıt olarak kullanılması mümkün değildir. Bununla beraber takdiri delil olarak mahkemeye sunulması mümkündür³. Yabancı mahkemeler tarafından verilen tespit kararları ile inşâî nitelikteki (yenilik doğurucu) kararların Türk mahkemelerinde tanınmaları mümkün olacaktır⁴.

B. Tanımının Koşulları

Tanıma ile yabancı bir ülkede alınan mahkeme kararı, alındığı ülkedeki etkisini bir başka ülkede de gösterecektir. Fakat devletlerin, yabancı kararı hiçbir koşula bağlı tutmadan doğrudan tanımaları sözkonusu değildir. Bu sebeple Türk hukukunda da tanıma ve tenfiz için belirli koşulların yerine getirilmesi aranmaktadır. Türk hâkimi aşağıda genel hatlarıyla açıklanacak şartların, tanınması istenen yabancı mahkeme kararında birlikte bulunması durumunda tanıma kararı verecektir. Hâkimin, şartların yerine gelmiş oldu-

² Nomer, s. 497; Çelikel/Erdem, s. 651; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 484; Doğan, s. 103; Schütze, § 328, kn. 1.

³ “Yabancı kararla ilgili tanıma ve tenfiz kararı verilmedikçe veya bu yönde açılan dava reddedildiği takdirde o karar, Türkiye’de Türk hukuk sistemi açısından hukukî sonuç doğurmaz.” Yar. 8. HD, 24.10.2011, E. 2010/7122, K. 2011/5363; Yar. 8. HD, 22.05.2012, E. 1905, K. 4685 (YKD 11/2012, s. 2133-2135); “Yabancı ilâm Türk yargısınca tanınmadıkça kesin hüküm veya kesin delil durumuna gelemes.” Yar. 2. HD, 9.5.1996 (YHD 192-11/1997, s. 1536); “Eda davasında, davacı, tanınmamış ve tenfizi istenmemiş yabancı mahkeme ilâmına takdiri delil olarak dayanabilir” Yar. HGK, 24.10.2001, E. 4-462, K. 750 (YASA 243-02/2002, s. 257). Nomer, s. 499-500; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 488.

⁴ Nomer, s. 500; Çelikel/Erdem, s. 652-653; Özbakan, s. 13.

ğunun kontrolü hakkında her ne kadar takdir hakkı bulunsa da, şartların yerine gelmiş olması durumunda artık tanıma (tenfiz) kararı vermek konusunda bir takdir hakkı bulunmayıp, tanıma kararı vermek zorundadır⁵.

1. Tanımadaki Aranılan Ön Koşullar

MÖHUK madde 50'ye göre tanıma için aranacak ön koşullar; “*Yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilâmın*” olmasıdır.

a. MÖHUK m. 50 gereğince Türk mahkemesi tarafından tanıma kararı verilebilmesi için öncelikle yabancı mahkemeler tarafından verilmiş bir ilâmın olması gerekir. Yabancı mahkeme ilâmı, yabancı bir devletin yargı organı tarafından verilen ve o ülkenin hukukuna göre kesinleşmiş olan karardır. Mahkeme ile kastedilen, kanunlar çerçevesinde ihtilafları çözmesi için devlet otoritesi ile görevlendirilen resmi makamdır. Burada önemli olan mahkemenin egemen bir devlet adına karar vermiş olmasıdır⁶. Yabancı kararı veren bir mahkeme değil de bir adlî, idarî veya dinî bir makam da olabilir. Fakat MÖHUK'un açık düzenlemesi karşısında, mahkeme dışında herhangi bir makam tarafından verilen kararların Türkiye'de tanınması kural olarak mümkün değildir⁷.

b. MÖHUK m. 50'nin ilk cümlesinde açıkça ifade edildiği üzere, yabancı mahkemeler tarafından verilen bir karar ile ilgili olarak tanıma

⁵ “Hâkim bu şartların hepsinin yerine gelmiş olması halinde zorunlu olarak tenfiz kararını verecek ve bu konuda bir takdir hakkına sahip bulunmayacaktır”. 2675 sayılı MÖHUK gerekçesi s. 11. **Sakmar**, s. 114; **Çelikel/Erdem**, s. 660; **Kuru**, C. VI, s. 5807; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 488.

⁶ **Sakmar**, s. 17; **Çelikel/Erdem**, s. 649-650.

⁷ **Sakmar**, Boşanma, s. 216-217, **Çelikel/Erdem**, s. 654-655; **Özbakan**, s. 120; **Tiryakioğlu**, s. 37; **Ertas**, s. 380; **Eksi**, Tenfiz, s. 109-112; **Eksi**, Boşanmaların Tanınması, s. 77-80; **Güven**, s. 28-38.

İngiliz hukukuna göre, milletlerarası yetkiye sahip bir devletin makamları tarafından verilen ve verildiği devlet hukukuna göre geçerli olan yargısal veya yargı dışı boşanma kararlarının tanınması mümkündür. **Tiryakioğlu**, s. 37, dn. 100, 101. Alman ve İsviçre hukuklarında da yabancı idarî makamlar tarafından verilen kararların tanınması mümkündür. **Rosenberg/Schwab/Gottwald**, § 157, kn. 26, ve kn. 51-52; **Rauscher**, § 108, kn. 8-10; **Zürcher Kom.-Volken**, Vor. Art. 25-32, kn. 25 ve Art. 25, kn. 17.

kararı verilebilmesi için kararın hukuk davalarına ilişkin olması gerekir. Hukuk davalarına ilişkin verilmiş karar ile kastedilen; kararın özel hukuk ilişkilerinden doğan bir uyuşmazlığı çözmek için verilmiş olmasıdır. Hangi kararların hukuk davalarına ilişkin olduğu vasıflandırma sonucu tespit edilecektir ve bu vasıflandırma hâkimin hukukuna (lex fori'ye) göre, yani Türk hukukuna göre yapılacaktır⁸.

Ayrıca MÖHUK 50'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenlemeye göre, yabancı mahkemelerin ceza ilâmlarında yer alan kişisel haklarla ilgili hükümler hakkında da tenfiz (ve tanıma) kararı istenebilir. Kural olarak ceza hukukuna ait olan yabancı ilamlar, mülki olmaları sebebiyle aslında tanınıp tenfiz edilememektedir. Ama burada kast edilen ceza ilamlarının içerisinde yer alan ve özel hukuka ilişkin olan hükümleridir⁹.

c. Bir yabancı mahkeme kararının Türkiye'de tanınabilmesi için sahip olması gereken niteliklerden birisi de kesinleşmiş olmasıdır (m. 50/1). Kesin hüküm, şekli ve maddi kesin hüküm olarak ikiye ayrılmaktadır. Şekli anlamda kesin hüküm, verilen karar hakkında tüm itiraz ve olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasını ifade eder. Maddi anlamda kesin hüküm ise, kararın bağlayıcı bir etkiye sahip olmasını, yani aynı hukuki sonuçların, tarafları ve dava sebebi aynı olan ikinci bir davaya konu yapılması halinde farklı bir hükme varılması yasağını ve aynı kararın dikkate alınması zorunluluğunu ifade eder. Bir hükmün maddi anlamda kesinleşmesi için şekli anlamda da kesinleşmiş olması şarttır¹⁰.

⁸ Nomer, Kuzey Kıbrıs, s. 286; Tiryakioğlu, s. 34; Ekşi, Tenfiz, s. 120-123.

⁹ Sakmar, s. 21-23; Nomer, s. 501 vd. ; Çelikel/Erdem, s. 654; Özbakan, s. 141.

Aynı şekilde idare hukukuna ilişkin olan yabancı mahkeme kararlarının, mülki olmaları sebebiyle tanınmaları mümkün değildir ve kanunda bu tür kararlara ilişkin yukarıdaki gibi bir düzenleme de yoktur. Ancak burada bir kıyas yapılarak idare hukukuna ilişkin bu kararların da ceza ilamlarında olduğu gibi, kişisel haklara ilişkin olan hükümleri için tanıma ve tenfiz kararı istenebileceği kanısındayız. Sonuç olarak yabancı adli, idari veya mali mahkemelerin maddi hukuka ilişkin verdikleri kararların Türk hukukunda aranan şartları taşımaları durumunda tanınmaları ve tenfizi mümkündür. Nomer, s. 501; Çelikel/Erdem, 654; Ertaş, s. 391; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 495. Ayrıca karşı. Ekşi, Tenfiz, s. 123-125.

¹⁰ "Düzenlediği hak ve çıkar ilişkileri yönünden yasal gerçeklik sayılan "kesin hüküm" tarafları bağlar. Tarafların anlaşmaları ile ortadan kaldırılamadığı gibi, mahkemece de

MÖHUK'un 50. maddesinde Tanıma için yabancı ilamlarda aranması gereken "kesin hüküm teşkil etme" şartının, şeklî anlamda kesin hükme mi ilişkin bulunduğu, yoksa şeklî anlamda kesinlik yanında, maddî anlamda kesin hüküm de mi kapsadığı konusu öğretide tartışmalıdır¹¹.

Tanıma ile yabancı ülkede kesinleşmiş olan bir kararın sahip olduğu kesin hüküm kuvvetinin Türkiye'ye teşmili söz konusudur¹². Bu sebeple de kanımızca, yabancı mahkeme kararının şeklî anlamda kesinleşmesi, Türk tanıma ve tenfiz hukuku bakımından da yeterlidir. Tanıma ve tenfiz dilekçesine eklenecek belgeler arasında kanunun 53/2 maddesinde "*İlâmın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge...*"nin eklenmiş olması aranacağından bu durumun tespiti de bir zorluk teşkil etmez. Zira kararın kesinleştiği, kararı veren mahkeme kalemi tarafından, bu hususun kaydedilerek onaylanması ile ispat edilebilir¹³.

---

re'sen göz önünde tutulur", Yar.1. HD, 09.04.2001, E. 2001/3741, K. 2001/4242 (YKD, C. 28, S. 1, Ocak 2002, s. 17-18). **Atalı**, Pekcanitez Usûl, s. 2055 vd.; **Budak**, s. 18; **Nomer**, s. 497 vd.; **Çelikel/Erdem**, s. 656; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 498; **Doğan**, s. 111; **Tütüncübaşı**, s. 71-87. "...Maddi anlamda kesin hükmün taraflar yönünden bağlayıcılığı tartışmasızdır. Ancak, maddi anlamda kesin hükmün varlığını kabul edebilmek için, hükmün şekli anlamda kesinleşmesi gerekir...". Yar 16. HD, 15.07.1991, E. 1990/12819, K. 1991/10931 (YKD, C. 18, S. 5, Mayıs 1992, s. 741-743).

¹¹ Bir görüşe göre; yabancı mahkeme kararının tanınması (ve tenfizi) için kararın hem şeklî anlamda hem de maddî anlamda kesinleşmiş olması gereklidir. Zira hukukî güven açısından hem şeklî hem de maddî anlamda kesinleşmemiş olan kararların tanınması ve tenfizi doğru değildir. **Göger**, s. 386; **Nomer**, Çekişmesiz Yargı, s. 911; **Çelikel**, Ahkâmî Şahsiye, s. 101-102; **Çelikel/Erdem**, s. 656 ve s. 728-729; **Şanlı**, Yabancı Veraset İlamları, s. 296-297; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 499.

Diğer bir görüşe göre ise; yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi için şeklî anlamda kesinlik yeterlidir ve bu şekilde de sonradan bozulabilecek kararların tanınmaları halinde ortaya çıkabilecek sakıncalar önenebilecektir. **Sakmar**, s. 57, s. 112-113; **Sakmar**, Boşanma, s. 235; **Ertuş**, s. 391; **Kuru**, C. VI, s. 5771; **Tiryakioğlu**, s. 38; **Doğan**, s. 111; **Demir-Gökyayla**, Mirasçılık Belgeleri, s. 566-569.

¹² **Nomer**, Çekişmesiz Yargı, s. 910.

¹³ **Göger**, s. 386; **Sakmar**, s. 58, 113; **Tiryakioğlu**, s. 38. "...Yabancı bir mahkeme kararının başka bir ülkede yerine getirilebilmesi, yerine getirecek ülke hâkiminin kararına, bu kararın verilebilmesi de, yerine getirilmesi istenen kararı veren devletin kendi kanunlarına göre kesinleşmesi ön koşuluna bağlıdır...". Yar 14. HD. 30.09.1985, E. 1985/5537, K. 1985/7505 (YKD, C. 12, S. 1, Ocak 1986, s. 39-41).

2. Tanımada Aranana Aslı Koşullar

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız ön koşulları taşıyan mahkeme kararlarının, Türkiye’de tanınabilmesi için MÖHUK’un 58. maddesinin atfı ile 54. maddede (a bendi hariç) yer alan tenfiz şartlarını da taşıması gerekecektir.

a. İlâmın Türk Mahkemelerinin Münhasır Yetkisine Giren Bir Konuda Verilmemiş Olması

Milletlerarası özel hukuk alanında bir yetki kuralının münhasır yetki kuralı oluşturabilmesi için, bir davanın mutlak şekilde ve sadece Türk mahkemelerinde görülmesini sağlamak amacıyla konulmuş olması gerekir. Bu davalar açısından yetki sözleşmesi yolu ile de başka bir ülke mahkemesi yetkili kılınmaz. Bu sebeple MÖHUK m. 54/b anlamında bir milletlerarası münhasır (kesin) yetki kuralından bahsedebilmek için bu yetki kuralının ifadesi ve konuluş amacı dikkate alınarak ilgili yetki kuralı ile getirilmek istenen düzenlemenin, bu tür davaların mutlak surette ve sadece Türk mahkemelerinde görülmesinin amaçlanıp amaçlanmadığına bakılmalıdır¹⁴.

Milletlerarası usûl hukuku anlamında “münhasır (kesin) yetki” olarak öğretilen¹⁵ ittifakla kabul edilen tek yetki kuralı, Türkiye’deki taşınmazlar üzerindeki **aynî hak** davalarında “taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin yetkisini” kesin yetki olarak kabul eden HMK m. 12’de düzenlenen kuraldır. Bu sebeple Türkiye’deki taşınmazların aynına ilişkin verilmiş yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi mümkün değildir¹⁶.

¹⁴ **Sakmar**, s. 98-100; **Nomer**, s. 513-515; **Kuru**, C. VI, s. 5779; **Çelikel/Erdem**, s. 683; **Şanlı**, Uluslararası Ticari Akitler, s. 225; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 512-513; **Doğan**, s. 115-116; **Ekşi**, s. 212 vd.; **Sargın**, s. 151-152; **Uyanık**, s. 65.

¹⁵ **Kuru**, C. I, s. 634 vd.; **Sakmar**, s. 100; **Nomer**, s. 515; **Nomer**, Yargıtay Kararları, s. 715; **Çelikel**, Tenfiz şartları, s. 9; **Çelikel/Erdem**, s. 683; **Şanlı**, Uluslararası Ticari Akitler, s. 192; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 513; **Sargın**, s. 161-162; **Erdem**, Yetki Kuralları, s. 206; **Doğan**, s. 116; **Ekşi**, Tenfiz, s. 179 vd.; **Güven**, s. 95-97.

¹⁶ **Nomer**, s. 15, s. 516; **Çelikel/Erdem**, s. 683-684; **Akkan**, Pekcanitez Usûl, s. 293-296; **Ekşi**, s. 100. Ayrıca bkz. **Ekşi**, Milletlerarası Miras, s. 143-145. Diğer dava türleri hakkındaki münhasır yetki tartışmaları için bkz. **Esen**, s. 189 vd.; **Tütüncübaşı**, s. 155-169.

***b. İlâmın Dava Konusu veya Taraflarla Gerçek Bir İlişkisi
Bulunmadığı Halde Kendisine Yetki Tanyan Bir Devlet
Mahkemesince Verilmiş Olmaması***

Milletlerarası hukukta kabul edilmiş olan ve mahkemelerin yetkilerini tesis eden olağan bağlanma noktalarını kullanmayan yetki kurallarına, “aşırı yetki” (“exorbitant jurisdiction”) kuralları denilmektedir. Aşırı yetki kurallarının temelinde yatan amacın, devletin yargılama otoritesini milletlerarası alana yaymak veya vatandaşını himaye etme düşüncesi olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla, Türk usûl hukukunun yetkiye ilişkin temel ilkelerine, özellikle eşit ve adil yargılanma ilkesine aykırılık teşkil eden “aşırı yetki” kurallarına dayanarak kendini yetkili kabul etmiş olan yabancı bir mahkemenin vermiş olduğu kararın Türkiye’de tanınması ve tenfizi mümkün değildir (m.54/b). Ayrıca, bu şekilde verilmiş olan bir kararın tanınması ve tenfizi Türk usûl hukukuna ait kamu düzeninin müdahalesiyle de karşılaşabilir¹⁷.

c. Kararın Kamu Düzenine Açıkça Aykırı Bulunmaması

Kamu düzeninin bütün özelliklerini ifade edecek tam bir tanımını yapmak güçtür¹⁸. Genel olarak kamu düzeni kavramı zamana ve yere göre değişen, içeriği ve sınırları kesin olarak çizilemeyen bir kavramdır. Kamu düzenini bir toplumun siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açıdan temel yapısını ve temel menfaatlerini ilgilendiren kurallar teşkil etmektedir. Bu esaslara göre Türk hukukunun temel ilkelerine, Türk adap ve ahlak anlayışı ile Anayasa’da yer alan temel hak ve özgürlüklere aykırılık kamu düzenine aykırılık teşkil edecektir¹⁹.

¹⁷ Nomer, s. 517-518; Çelikel/Erdem, s. 690; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 519-520; Doğan, s. 118- 119

¹⁸ Kamu düzenini devletler özel hukuku açısından inceleyen Ökçün, kamu düzeni kavramını ihtiyatlı olarak şöyle tanımlamıştır, “Genel olarak denilebilir ki, belirli bir ülkede, belirli bir zamanda kamu yararlarını, kamu vicdanı ile genel ahlâkı çok yakından ilgilendiren hususlar kamu düzeninin içine girer”. Ökçün, s. 9.

¹⁹ Sakmar, s. 132; Çelikel, Ahkâmî Şahsiye, s. 120; Nomer, s. 163; Çelikel/Erdem, s. 138 vd., s. 690; Yargıtay’a göre, “ahlak ve dürüstlük kurallarını, toplumun, hukukun temel ilke ve yargılarını, adaleti, ahlak anlayışını, Anayasada yer alan temel hakları ciddi şekilde sarsan ve aykırılık oluşturan olaylar kamu düzenini ihlal eden olgulardır”. Yar. HGK, 6.5.1998, E. 12-287/K. 325: Nomer, (16. Bası), s. 167, dn. 163.

MÖHUK m. 54/(c)'de yabancı mahkemenin vermiş olduğu "hükümün" kamu düzenine aykırılığında söz edilmesi ve ayrıca bu aykırılığın "açıkça"²⁰ olmasının aranılması, Türk tenfiz hukukunda, kamu düzeni kavramının izin verdiği ölçüde, yabancı kararın tanıma ve tenfizi lehine bir eğilim olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan, özellikle, yabancı mahkemenin Türk hukukunun emredici hükümlerini dikkate almamış olması veya uygulanan yabancı hukukun Türk hukukundan farklı olması, tek başına yabancı mahkeme kararının tanıma ve tenfizini engelleyici bir neden değildir. Türk kamu düzeni, Türk hukukunun dayandığı temel prensipleri ve kendisinden vazgeçilemeyecek değerlerin korunması için ve sadece kamu düzenine açık bir aykırılığın sözkonusu olduğu hallerde müdahale eder²¹.

Öğretide ağırlıklı olarak savunulan görüşe göre²², MÖHUK'un 54/(c) maddesindeki "hükümün" kamu düzenine aykırı bulunmaması kavramından anlaşılması gerekenin, verilen kararın Türkiye'deki hukukî sonuç veya sonuçlarının, Türk kamu düzenine aykırı olmamasıdır. Buna karşılık kararın elde edilmesinde uygulanan yabancı hukukun Türk kamu düzenine aykırılığının incelenmesi söz konusu değildir²³.

²⁰ Schütze, Alman tenfiz hukuku bakımından "açıkça" kavramının bir anlam ifade etmeyeceği görüşündedir. Zira bir karar ya kamu düzenine aykırıdır ya da değildir. **Schütze**, § 328, kn. 60.

²¹ Yar. 2. HD, 4.11.2004, E. 10683/K. 13120 (İBD 2/2007, s. 708 vd.). Ayrıca bkz. **Nomer**, s. 520-521 ve dn. 269; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 520; **Schütze**, § 328, kn. 63 vd.

²² **Nomer**, s. 519 vd.; **Nomer**, Kamu Düzeni, s. 95 vd.; **Çelikel/Erdem**, s. 690-691; **Tiryakioğlu**, s. 47.

²³ Kanımızca, maddede yer alan "hüküm" ifadesinden, yabancı mahkemede esasa uygulanan yabancı hukukun Türk kamu düzenine karşı ağır bir aykırılık taşıması durumunda yabancı mahkeme kararının tanınması ve tenfizinin mümkün olacağı sonucuna varmak mümkün değildir. Aksi takdirde, Türk kamu düzeni için tahammül edilemez aykırılıklar içeren yabancı mahkeme kararlarının Türkiye'de hukuki sonuçlar doğurmasına göz yumulmuş olur. Bu sebeple yabancı mahkeme "hükümüne" esas olan yabancı hukuk kuralının da Türk kamu düzenine aykırılığı dar bir yorumla dikkatle alınmalıdır. Bkz. **Demir-Gökyayla**, s. 190 vd. "Ancak kamu düzeni kapsamında inceleme yapılırken kamu düzeni ile revizyon yasası arasındaki çizgiyi hassas bir şekilde belirlemek gerekir" **Eksi**, Tenfiz, s. 281. Ayrıca bkz. **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 524-525.

d. Savunma Haklarının İhlal Edilmemiş Olması

Savunma hakkı ve bu bağlamda hukukî dinlenilme hakkı, HMK'nın 27. maddesinde temel yargısal bir hak olarak düzenlenmiştir. Buna göre, davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler (m.27/1)²⁴. Maddenin devamında bu hakkın içeriği de ortaya konulmuştur. Buna göre: 1- Yargılama ile ilgili bilgi sahibi olunması, 2- Açıklama ve ispat hakkı, 3- Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesi ve kararları somut ve açık olarak gerekçelendirmesi, bu hakkın temel unsurlarını oluşturmaktadır (m. 27/2)²⁵.

Olumsuz şekilde kaleme alınmış olan 54. maddenin (ç) bendi ile aleyhine tanıma veya tenfiz istenen kişinin yabancı mahkeme önünde savunma haklarına riayet edilmiş olması şartı aranmaktadır. Usulüne aykırı şekilde kişinin gıyabında veya yokluğunda hüküm verilmiş olması, savunma haklarının ihlal edilmiş olabileceği ihtimalini doğurmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, savunma hakkının m. 54/(ç)'de sayılan şekillerde ihlâl edilip edilmediğinin, hükmü veren mahkemenin hukukuna göre tespit edilmesi gerekeceğidir. Zira bu husus usûle ilişkindir ve usûle ilişkin konularda da hâkimin hukuku uygulanır²⁶.

54. maddenin (ç) bendinde sayılan hususların varlığının bir tanıma-tenfiz engeli olarak incelenebilmesi, ancak aleyhine tanıma-tenfiz talep edilen kişinin bu konuda "itiraz" etmiş olması şartına bağlı olup hâkimin re'sen dikkate alacağı bir şart değildir²⁷.

²⁴ Bu bağlamda, çekişmesiz yargıda şekli ve maddî anlamda ilgili sayılan herkesin hukukî dinlenilme hakkı vardır. Duruşmasız yapılan incelemelerde de bu hak geçerlidir. **Kuru**, Nizasız Kaza, s. 160, s. 166; **Özekes**, s. 268-273.

²⁵ **Erdönmez**, Pekcanitez Usûl, s. 862-885. Ayrıca bkz. **Pekcanitez**, s. 754, s. 760, s. 765-766; **Özekes**, s. 60, 86 vd.

²⁶ **Nomer**, s. 526-528; **Çelikel/Erdem**, s. 707; **Tiryakioğlu**, s. 82; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 535-536; **Doğan**, s. 124.

²⁷ **Nomer**, s. 527; **Çelikel/Erdem**, s. 707-708; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 534; **Doğan**, s. 124. Yar. 2. HD, 25.6.1987, E. 4539/K. 5571 (YHD, 10/1988, s. 1457-1458). Öğretide haklı olarak bu durum eleştirilmiş ve Anayasamızın 36. maddesi ile teminat alınmış olan savunma haklarının, ağır bir şekilde ihlal edilmesinin kamu düzenine

II. TANIMA VE TENFİZ DAVALARINDA USÛL

MÖHUK sistematiği içerisinde tenfiz usûlünün kapsamlı olarak düzenlendiği görölmektedir. Tanıma ise yalnızca 58. maddede düzenlenmiş olup bu maddede tenfiz hükümlerine atıf yapılmıştır²⁸. Tanıma ve tenfiz davaları basit yargılama usûlüne tâbi olup yabancı kararların kesin hüküm kuvvetinin kabulü amacıyla açılacak tanıma davası bir tespit davası niteliğindedir. Türk mahkemesinde tanıma şartlarına sahip olduğu tespit edilen bir yabancı karara dayanılarak Türkiye’de idari bir işlemin yapılabilmesi mümkün olacaktır. Ayrıca yabancı kararın kesin hüküm veya kesin delil etkisinden yararlanılmak istenirse, Türkiye’de görölmekte olan bir davada da bu yabancı kararın tanınması talep edilebilir²⁹.

Tanıma ve tenfiz davalarında görevli mahkeme “asliye mahkemele-ridir” (m. 51/1). Aile hukukuna ilişkin davalarda ise, görevli mahkeme Aile mahkemeleridir³⁰. Ayrıca m. 51/2 gereğince; kendisine karşı tanıma-tenfiz istenen (davalı) tarafın Türkiye’deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu yer mahkemesinin, Türkiye’de yerleşim yeri veya sâkin olduğu bir yer mevcut değilse Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinin yetkili olacağı düzenlenmiştir.

---

açıkça aykırılık teşkil edeceği ve bu durumun Türk hâkimi tarafından re’sen gözetilmesi gerektiği savunulmuştur. **Kuru**, C. IV, s. 3926; **Tiryakioğlu**, s. 82-83; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 535.

²⁸ **elikel/Erdem**, s. 726-727; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 563 vd.; **Doğan**, s. 128. Ayrıca bkz. **Sargın/Erten**, s. 70 vd. KrŐ. **Nomer**, s. 539.

²⁹ **Nomer**, s. 539-540; **elikel/Erdem**, s. 726 vd.; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 564 ve dn. 447; **Doğan**, s. 133; **Güven**, s. 176-177.

³⁰ **elikel/Erdem**, s. 661; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 569-570; **Doğan**, s. 128-129.

Konusu ticari olan yabancı mahkeme kararlarının tenfizine ilişkin davalarda ise görevli mahkeme “asliye ticaret mahkemeleri”dir. 6335 sayılı Kanunla (RG. 30/06/2012, S. 28339) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 5. Maddesinin 3. Fıkrasında yapılan değişiklikten sonra asliye hukuk ve asliye ticaret mahkemeleri arasındaki ilişki artık “işbölümü” yerine “görev” ilişkisine dönüŐtürülmüŐtür. Bu sebeple konusu ticari olan yabancı mahkeme kararlarının da tenfizi konusunda asliye hukuk değil asliye ticaret mahkemeleri görevli olacaklardır. **elikel/Erdem**, s. 662; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 570-572.

Tanıma veya tenfiz talebi neticesinde Türk mahkemesi kanunda aranan şartların varlığını inceledikten sonra MÖHUK m. 56 uyarınca, yabancı ilâmın kısmen veya tamamen tanınması veya tenfizine veya istemin reddine karar verebilir. Mahkemenin bunun dışında başka bir karar verme yetkisi bulunmamaktadır. Tanıma veya tenfiz kararı verilmesi durumunda, bu karar yabancı mahkeme ilâmının altına yazılır ve hâkim tarafından mühürlenip imzalanır³¹. Ayrıca kanunda yabancı ilâmların Türk hukukunda tanınması veya tenfizi için herhangi bir süre öngörülmesi değildir. Bu sebeple her zaman yabancı ilâmın tanınması ve tenfizi Türk mahkemesinden talep edilebilecektir³².

III. 690 KARAR SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEYLE GETİRİLEN YENİLİKLER

A. Genel Olarak

Türk idarî makamları ancak Türk mahkemelerinden verilen kararlara uyabileceklerinden³³, kişi hallerine ilişkin yabancı kararlara dayanılarak Türkiye’de nüfus kütüğüne tescil gibi idarî bir işlem yapılmak istenmesi durumunda, kural olarak yabancı kararın Türk mahkemesi tarafından tanınması gerekir. Böylece açılacak bir tanıma davası ile MÖHUK madde 50-59 arasında düzenlenen şartlara sahip olduğu mahkemece tespit edilen yabancı kararlara dayanılarak Türkiye’de idarî bir işlemin yapılması mümkün olacaktır (m. 58/3)³⁴.

Ancak bu kurala milletlerarası sözleşmelerde yer alan düzenlemeler dışında, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa eklenen bir hükümlerle önemli bir yeni³⁵ istisna getirilmiştir.

³¹ Ayrıca bkz. **Sakmar**, s. 144 vd.; **Çelikel/Erdem**, s. 716.

³² **Doğan**, s. 134.

³³ 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu 35/1 maddesinin birinci cümlesine göre; “*Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz*”.

³⁴ **Nomer**, s. 539-541, **Çelikel/Erdem**, s. 726. Ayrıca milletlerarası sözleşmelerde düzenlenen doğrudan tanıma usulleri hakkında bkz. **Şensöz**, s. 389-444; **Süral**, s. 79 vd.

³⁵ Kanun koyucusu, sadece mahkeme (adli) kararlarının tanınmasını öngören MÖHUK m. 50’de yer alan kurala, evlât edinme işlemleri açısından bir istisna getirmiştir. 2006

17.04.2017 tarih ve 690 karar sayılı ‘‘Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname’’nin³⁶ 4. maddesi ile 25/4/2006 tarih ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 27. maddesinde sonra gelmek üzere, ‘‘Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen boşanma kararlarının nüfus kütüğüne tescili’’ başlıklı 27/A maddesi eklenmiştir. Bu maddeye göre;

‘‘27/A – (1) Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararlar; bizzat veya vekilleri aracılığıyla tarafların birlikte başvurusu, verildiği devlet kanunlarına göre konusunda yetkili adli veya idarî makam tarafından verilmiş ve usulen kesinleşmiş olması ve Türk kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması şartlarıyla nüfus kütüğüne tescil edilir.

(2) Nüfus kütüğüne yapılacak tescil işlemleri, yurt dışında kararın verildiği ülkedeki dış temsilcilikler, yurt içinde ise Bakanlık tarafından belirlenen nüfus müdürlükleri tarafından yapılır.

(3) Bu maddede sayılan şartlar yerine getirilmediği gerekçesiyle tescil talebi reddedilen kararların Türkiye’de tanınması, 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca yapılır.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenir.’’

yılında yürürlüğe giren 5490 sayılı ‘‘Nüfus Hizmetleri Kanunu’’nun 30’uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre ‘‘Evlât edinme olaylarına ilişkin yabancı adli veya idarî makamlarca verilen ve o ülkenin hukukuna göre kesinleşmiş olan veya kesin hüküm gibi sonuç doğuran karar ve belgelerin Türkiye’de icra olunabilmesi, yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz veya tanıma kararı verilmesine bağlıdır’’. Böylece evlat edinme işlemleri ile sınırlı olmak üzere, yabancı adli makamlar yanında idarî makamlar tarafından verilen karar ve belgelerin de Türkiye’de tanınmasına imkân verilmişti. Ayrıca bkz. Nomer, s. 534-535; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 493.

³⁶ RG. 29/4/2017, S. 30052.

B. Kararda Aranılan Şartlar

Nüfus Hizmetleri Kanununa eklenen 27/A maddesinin başlığı her ne kadar “*boşanma kararlarının nüfus kütüğüne tescili*” olarak kaleme alınmış olsa da, maddenin içeriğinden boşanmanın yanında evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığına ilişkin verilen yabancı kararların da bu madde uyarınca nüfus kütüğüne tescil edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

1. Adlî veya İdarî Makam Kararı Olma Şartı

MÖHUK madde 50’de açıkça ve sadece “yabancı mahkeme kararları”nın tanınması öngörülmüşken, 27/A maddesinde getirilen yeni düzenlemeyle beraber mahkeme kararları yanında yabancı ülke idarî makamlarınca verilmiş kararların da tanınabileceği kabul edilmiştir. Böylece öğretilerde³⁷ uzun zamandır savunulan görüşe paralel olarak kolaylık getiren bir düzenleme yapılmıştır. Ancak idarî makamların yabancı ülkedeki dinî makamlar tarafından verilen kararlarının da tanınabilmesinin mümkün olup olmadığı açıkça ifade edilmemiştir. Bu durumda yabancı ülkedeki dinî bir makam tarafından boşanmaya ilişkin verilen kararın o ülke yetkili idarî makamları tarafından da onaylanması durumunda ülkemizde tanınmasının mümkün olabileceği düşüncesindeyiz.

2. Birlikte Başvuru Şartı

Nüfus Hizmetleri Kanununun 27/A maddesinin getirdiği bir diğer önemli yenilik ise, artık evliliği ortadan kaldıran yabancı kararın tanınması için yetkili aile mahkemesinde bir tanıma davası açmaya gerek olmayacaktır. Zira yabancı kararın taraflarının bizzat veya vekilleri aracılığıyla bakanlık tarafından belirlenen nüfus müdürlüklerine **birlikte** başvurmaları durumunda, şartların sağlanmış olması halinde, yabancı kararın nüfus kütüğüne tescili mümkün olacaktır. Bu sayede bir mahkeme tarafından tanıma kararı alabilmek için yapılması gereken usûli işlemlerin ve bu bağlamda kaybedilecek zamanın da önüne geçilmiş olunacaktır.

³⁷ Sakmar, Boşanma, s. 217 vd.; Ertaş, s. 380; Tiryakioğlu, s. 36 vd. Ayrıca bkz. Doğan, s. 108-109.

Evliliğın sona ermiş olduğuna ilişkin yabancı kararın Nüfus kütüğüne tescil edilebilmesi için maddede aranan “ tarafların birlikte başvurusu” gerekeceği hususundaki düzenleme, MÖHUK’te öngörülen düzenlemeden ayrılmaktadır. Zira MÖHUK m. 52/1 uyarınca, yabancı kararın tenfizinde (tanınmasında) hukuki yararı bulunan herkes tenfiz (tanıma) isteminde bulunabilmektedir. Bu bağlamda, yabancı kararda taraf olarak gösterilmiş ve özellikle lehine karar verilen kişiler dışında, yabancı ilâmda taraf olarak gösterilmemiş olmasına rağmen, yabancı ilamın tanınması veya tenfizinde hukuki yararı olan diğer kişiler de bu yönde Türk mahkemesinden talepte bulunabilmektedir. Bu kişiler arasında yabancı kararın taraflarının, örneğın boşanan çiftin mirasçılarını gösterilebilir³⁸.

Bu sebeple 27/A maddesine gereğince, eşlerin yabancı ülkede boşanmış olmalarından sonra ve fakat kararın Türk hukukunda tanınmasından önce eşlerden birinin ölmesi durumunda, sağ kalan ve tanıma gerçekleşmediği için halen nüfus kütüğünde ölen kişinin eği gözükken kişinin, ölenin terekisinden pay almasını engellemek isteyen diğer mirasçılarının Nüfus müdürlüğüne başvurup yabancı kararın tescilini talep etmeleri mümkün olamayacaktır. Bu durumda ilgili mirasçılar hukuki yararı bulunmaları sebebiyle ancak MÖHUK uyarınca, yabancı kararın tanınmasını mahkemeden talep edebileceklerdir³⁹.

3. Kesinleşme Şartı

Söz konusu yabancı kararların nüfus kütüğüne tescili için tarafların birlikte başvurmaları yanında aranan diğer bir şart ise, kararın verildiği devlet kanunlarına göre kesinleşmiş olması gerekeceğidir. MÖHUK madde 50’de de yabancı kararların tanınması için, verildiği devlet kanunlarına göre kesinleşmiş olması şartı aranmaktadır. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, MÖHUK gibi Nüfus Hizmetleri Kanununda da aranan kesinliğin şekli kesinlik mi yoksa maddi kesinlik mi olduğu hususunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu durumda yine 27/A maddesi uyarınca da yabancı kararın nüfus

³⁸ Nomer, s. 541-542; Çelikel/Erdem, s. 666-667; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 566-569; Güven, s. 180.

³⁹ Nomer, s. 541-542; Çelikel/Erdem, s. 666; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 567.

kütüğüne tescili için şekli anlamda kesinleşmiş bir kararın varlığının yeterli olacağı kanaatindeyiz⁴⁰.

4. Kamu Düzeni Şartı

Yabancı kararın nüfus kütüğüne kaydedilebilmesi için aranan son şart ise, yabancı kararın Türk kamu düzenine açıkça aykırılık oluşturmamasıdır. Görüldüğü üzere burada da kanun koyucu kamu düzenine aykırılık şartının “açıkça” olmasını arayarak Türk hukukunda, kamu düzeni kavramının izin verdiği ölçüde, yabancı kararın tanınması lehine bir amaç taşıdığını göstermektedir. Bu sebeple yabancı kararın Türk kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle reddi için, Anayasamızda yer alan temel hak ve özgürlüklere, milletlerarası hukukun temel ilkelerine, adil yargılanma ve savunma hakkına, Türk toplumunun genel ahlâk ve örf-adet kurallarına açıkça aykırılık teşkil etmesi gerekir⁴¹.

Bu bakımdan, özellikle, yabancı kararda Türk hukukunun emredici hükümlerinin dikkate alınmamış olması veya uygulanan yabancı hukukun, Türk hukukundan farklı maddî ve usûlî kurallar içermesi, tek başına yabancı mahkeme kararının tanınmasına engelleyici bir neden değildir⁴².

⁴⁰ MÖHUK m. 50 bakımından şekli kesinliğin yeterli olduğuna ilişkin bkz. **Sakmar**, s. 57, s. 112-113; **Sakmar**, Boşanma, s. 235; **Ertaş**, s. 391; **Kuru**, C. VI, s. 5771; **Tiryakioğlu**, s. 38; **Doğan**, s. 111; **Demir-Gökyayla**, Mirasçılık Belgeleri, s. 566-569.

⁴¹ **Çelikel/Erdem**, s. 695-696; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 520-522. “*Kamu düzeni, niteliği gereği zamana, yere göre değişen, içeriğinin tespiti zor bir her somut olaya göre değişiklik gösteren bir kavramdır. İlmi açıklamalara ve yargısal kararlara rağmen gelişen hukuk sistemlerinde bile tanımı olmamasına rağmen “toplumun temel yapısını ve çıkarlarını koruyan kuralların bütünü” olarak tanım yapılabilir*”. Yar. İBHGK, 10.2.2012, E. 2010/1, K. 2012/1: RG 20.9.2012-28417.

⁴² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 26.11.2014 tarihli kararına göre; “... *hâkim, takdir yetkisini kullanırken milletlerarası özel hukukun varlık sebebini ve bu hukukun genel prensiplerini dikkate almak durumundadır. Bu itibarla tenfiz hâkimi, sırf Türk hukukundakinden farklı maddî ve usul kuralları uygulanarak verildiği için yabancı bir kararı kamu düzenine aykırı sayıp tenfizini ret edemez*.” E. 2013/11-1135 K. 2014/973 (www.kazanci.com). Aynı yönde bkz. Yar.2. HD, 4.11.2004, E. 10683/K. 13120 (İBD 2/2007, s. 708 vd.). **Çelikel/Erdem**, s. 693-694; **Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe**, s. 520.

Kamu dÛzeni kavramının niteliği gereği deđiŐken olması sebebiyle, kanun koyucunun, kamu dÛzenine aykırı hususları önceden tek tek belirlemesi mÛmkÛn olmadığından, MÖHUK kapsamında kamu dÛzeninin hangi hallerde yabancı mahkeme kararının tanınması ve tenfizine engel olacağı meselesi hâkimin takdirine bırakılmıŐtır. Ancak, tanıma-tenfiz hâkimi bu takdir hakkını dikkatli bir Şekilde kullanmalı ve kamu dÛzenine aykırılığın “açıkça” olmasını aramalıdır⁴³. Yine MÖHUK uyarınca Türk hâkimi, yabancı kararın kamu dÛzenine açıkça aykırı olup olmadığını re’sen inceleyecektir. Bu konuda tarafların bir itirazda bulunmasına gerek yoktur. Kararın tamamının değil de sadece bir kısmının kamu dÛzenine aykırı olması durumunda, aykırı olmayan kısmının tanınıp-tenfiz edilebileceği de ifade edilmiştir. Zira davacının hukuki yararı olması durumunda yabancı mahkeme kararının sadece bir kısmının tenfiz davasının konusu yapılabilmesi mÛmkündür (m. 52/I-c)⁴⁴.

NÛfus Hizmetleri Kanunu 27/A maddesi kapsamında da nÛfus kÛtÛğÛne tescilli talep edilen kararlar ićin de aynı hususlar gećerli olacaktır. Yetkili nÛfus mÛdÛrlÛğÛ re’sen yapacağı inceleme sonucunda yabancı kararın sadece açıkça Türk kamu dÛzenine aykırı olması durumunda tescil talebini reddedebilecektir. Ancak Tanıma hâkimi bakımından dahi kamu dÛzenine aykırılığın var olup olmadığının belirlenmesi her zaman kolay olmazken, nÛfus mÛdÛrlÛğÛnÛn bu aykırılığın varlığını nasıl tespit edeceği sorusu kanımızca uygulamada muhtemel zorluklara sebep olacaktır.

C. Tescil Talebine İlişkin Verilebilecek Karar

NÛfus kÛtÛğÛne yapılacak tescil iŐlemleri, yurt dıŐında kararın verildiği Ûlkedeki dıŐ temsilcilikler, yurt ićinde ise Bakanlık tarafından belirlenen NÛfus mÛdÛrlÛkleri tarafından yapılacaktır (NHK m. 27/A(2))⁴⁵. NÛfus mÛdÛrlÛğÛ yabancı kararın, sadece kanunda sayılan Őartlara sahip olup olmadığını belirlemekten ibaret bir inceleme yapacaktır. MÛdÛrlÛk tarafından,

⁴³ Gøger, s. 98; ŐkćÛn, s. 98-99, s. 108 vd.; Sakmar, s. 77, s. 81; Sakmar, BoŐanma, s. 240; Dođan, s. 119.

⁴⁴ Nomer, s. 531; ćelikel/Erdem, s. 708; Őzbakan, s. 170 ve dn. 145; Őanlı/Esen/Ataman-FıganmeŐe, s. 533; Dođan, s. 119; Demir-Gøkyayla, s. 52; Huysal, s. 79-84.

⁴⁵ ćalıŐmamızı hazırladığımız tarih itibariyle henÛz ilgili yonetmelik yayımlanmamıŐtı.

yabancı kararın aranan şartları taşıdığıının belirlenmesi durumunda, evliliğin ortadan kalktığı nüfus kütüğüne tescil edilecektir. Yabancı kararda sayılan şartlardan birinin eksik olması durumunda, talebin reddine karar verilecektir.

Yabancı kararın sayılan şartları taşıması durumunda verilen tescil kararının hangi andan itibaren hüküm ifade edeceği konusunda Nüfus Hizmetleri Kanununda bir açıklık yoktur. Bu durumda MÖHUK m. 59'da yer alan "Yabancı ilamın kesin hüküm veya kesin delil etkisi yabancı mahkeme kararının kesinleştiği andan itibaren hüküm ifade eder" şeklindeki hükmünün burada kıyasen uygulanması gerekecektir. Zira, yabancı kararın tanınması, kararın verildiği andan itibaren var olan kesin hüküm kuvvetinin, Türkiye'de kabul edilmesi anlamına gelmektedir⁴⁶. Bu esastan hareketle yabancı kararın nüfus kütüğüne tescilinde de aynı kuralı uygulamak amaca uygun düşecektir. Böylece, bir yabancı boşanma kararı Nüfus müdürlüğü tarafından 27/A maddesi uyarınca nüfus kütüğüne tescil edilmişse, bu karar hukuki sonuçlarını yabancı adli veya idarî makamın kararı verdiği andan itibaren doğuracaktır. Yani eşler, yabancı mahkeme kararının kesinleştiği andan itibaren boşanmış sayılacaklardır.

27/A maddesinde sayılan şartların yerine getirilmediği gerekçesiyle tescil talebi reddedilen yabancı kararlar hakkında, MÖHUK uyarınca yabancı kararın Türkiye'de tanınması talep edilecektir (27/A(3)). Bu durumda ise, yabancı kararı veren makamın mutlaka bir mahkeme olması gerekecektir (MÖHUK m. 50/1). Aksi takdirde, yani kararı veren yabancı bir idarî makam ise, verilen kararın MÖHUK uyarınca tanınması mümkün olamayacaktır.

SONUÇ

Yabancı kararların Türk hukukunda etki doğurabilmesi kural olarak MÖHUK uyarınca Türk hâkimi tarafından verilecek bir tanıma kararı ile mümkündür. Bunun için yabancı kararın taraflarından birinin veya tarafların birlikte dava açmaları gerekecektir. Türk hâkimince MÖHUK uyarınca tanıma kararının verilebilmesi için diğer şartların yanında kararın mutlaka

⁴⁶ Sakmar, s. 182; Çelikel/Erdem, s. 730; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 579; Doğan, s. 134.

bir yabancı mahkeme (adli makam) tarafından verilmiş olması gerekmektedir.

Türkiye’de tanınması talep edilen kararların ağırlığını yabancı ülkeden alınmış boşanma kararları oluşturmakta ve tarafların Türk nüfus kütüğüne yabancı boşanma kararının tescilini sağlamak için mutlaka Türk mahkemesinden bir tanıma kararı almaları gerekmektedir. İşte 690 karar sayılı KHK ile yapılan düzenlemeyle kanun koyucu bu durumu dikkate almış ve taraflara kolaylık sağlanması amacıyla mahkemeden tanıma kararı alınması yerine doğrudan Nüfus Müdürlüğüne veya dış temsilcilikler tarafından Nüfus Hizmetleri Kanununa eklenen 27/A maddesindeki şartlar altında, yurt dışında sona erdirilen evliliklerin nüfus kütüğüne tesciline olanak sağlamıştır.

27/A maddesiyle bu hususta getirilen en önemli yenilik, evliliğin sona erdirilmesine ilişkin verilen yabancı kararın mutlaka bir mahkeme tarafından verilmiş olmasının aranmayacak olmasıdır. Böylece yetkili yabancı idari makamlarınca verilen bu yöndeki kararların da kesinleşmiş olması ve Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmamaları durumunda nüfus kütüğüne tescil edilebilecektir. Bunun için yeni düzenlemede aranan diğer bir önemli şart, yabancı kararın sadece tarafların birlikte başvurmaları durumunda tescil edilebilecek olmasıdır. Böylece MÖHUK’dan farklı olarak hukuki yararı olan herkesin bu yönde talepte bulunması engellenmiştir. Böyle bir durumda, yani tarafların birlikte başvurmak konusunda anlaşamamaları veya hukuki yararı olan bir üçüncü kişinin (örneğin taraflardan birinin mirasçısının) yabancı boşanma kararının nüfus kütüğüne tescilini talep etmesi durumunda, yine MÖHUK uyarınca tanıma davası açması gerekecektir.

690 karar sayılı KHK ile Nüfus Hizmetleri Kanununa eklenen 27/A maddesi ile getirilen bu yenilik kanımızca olumlu bir gelişmedir. Zira bu sayede düzenlenen konularda, yabancı kararın Türkiye’de etki doğurabilmesi için dava yoluna gidilmesine gerek kalmayarak usul ekonomisi ve zaman yönünden büyük faydalar sağlanacaktır. Özellikle boşanmış çiftlerin ortak menfaatlerine hizmet edecek bu kanuni düzenlemeyle mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmesinin önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca yaşadıkları ülkeden almış oldukları boşanma kararının sırf bir mahkeme yerine idari makamca verilmiş olması sebebiyle ellerindeki kararın, Türk mahkemesine birlikte başvursalar dahi MÖHUK uyarınca tanınmasını sağlayamayan

tarafların bu sebeple tekrar Türkiye’de müstakil bir boşanma davası açmalarının da önüne geçilmiş olacaktır.

Unutulmamalı ki, 690 karar sayılı KHK ile getirilen düzenlemeyle MÖHUK’de düzenlenen tanıma müessesesi ortadan kaldırılmış değildir. Sadece nüfus kütüğüne tescil işlemlerinin hızlandırılması ve kolaylaştırılması için evliliklerin sona erdirilmesi ile sınırlı olarak ek bir düzenleme getirilmiştir. Böylece talebi nüfus müdürlüğüne red edilen tarafların yine de MÖHUK uyarınca tanıma davası açmaları mümkün olacaktır.

Nüfus Hizmetleri Kanununa eklenen 27/A maddesi içerisinde yer alan “*yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca ... verilen kararlar*” ibaresinin MÖHUK m. 50’ye de eklenerek uygulama alanının genişletilmesinin faydalı olacağı kanısındayız. Böylece özellikle yabancı idarî makamlarca verilen boşanma kararlarında, çiftlerin anlaşamaması sebebiyle nüfus müdürlüğüne birlikte başvuramamaları durumunda taraflardan birinin mahkemeye başvurarak (kanunda aranan diğer şartların da yerine getirilmesi durumunda) yine de yabancı kararın tanınmasının sağlanması ile müstakil bir boşanma davası açılması gereğinin de önüne geçilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkan**, Mine: Pekcanitez Usûl-Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017.
- Atalı**, Murat: Pekcanitez Usûl-Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017.
- Budak**, Ali Cem: Kara Avrupası ve Anglo Amerikan Medeni Usul Hukuklarında Kesin Hüküm-Türkiye ile İngiltere Örnekleri, İstanbul 1991 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çelikel**, Aysel/**Erdem**, B. Bahadır: Milletlerarası Özel Hukuk, 14. Bası, İstanbul 2016.
- Çelikel**, Aysel/**Nomer**, Ergin/**Giray**, F. Kerem/**Esen**, Emre: Milletlerarası Özel Hukuk Pratik Çalışma Kitabı, 13. Baskı, İstanbul 2016.
- Çelikel**, Aysel: “Yeni Kanuna Göre Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfiz Şartları”, MHB, Yıl 2, S. 2, 1982, s. 7-13. (Tenfiz Şartları)
- Çelikel**, Aysel: Ahkâmı Şahsiye Konusundaki Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması, İstanbul 1963. (Ahkâmı Şahsiye)
- Demir-Gökyayla**, Cemile: “Yabancı Mahkemelerden Alınan Mirasçılık Belgelerinin Türkiye’de Hüküm ve Sonuç Doğurması”, Prof. Dr. Fikret Eren’e Armağan, Ankara 2006, s. 559-583. (Mirasçılık Belgeleri)
- Demir-Gökyayla**, Cemile: Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Kamu Düzeni, Ankara 2001.
- Doğan**, Vahit: Milletlerarası Özel Hukuk, 4. Baskı, Ankara 2016.
- Ekşi**, Nuray: Milletlerarası Özel Hukukta Medenî Olmayan Evliliklerin ve Adlî Olmayan Boşanmaların Tanınması, İstanbul 2012. (Boşanmaların Tanınması)
- Ekşi**, Nuray: Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi, 2. Bası, İstanbul 2000.
- Ekşi**, Nuray: Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, İstanbul 2013. (Tenfiz)

- Ekşi**, Nuray: Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku, İstanbul 2013. (Milletlerarası Miras)
- Erdem**, B. Bahadır: “Hukuki ve Ticari Konularda Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında 1968 Tarihli Brüksel Antlaşması’nın Hükümlerinin Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetki Kuralları ile Karşılaştırılması”, Prof. Dr. Yılmaz Altuğ’a Armağan, MHB, Yıl 17-18, S. 1-2, İstanbul 1997-1998, s. 183-215. (Yetki Kuralları)
- Erdönmez**, Güray: Pekcanitez Usûl-Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2017.
- Ertaş**, Şeref: “Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi”, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, Ankara 1987, s. 365-438.
- Esen**, Emre: “Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Münhasır Yetki Kavramı”, Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan, MHB, Yıl 22, S. 2, İstanbul 2002, s. 183-206.
- Göğer**, Erdoğan: Devletler Hususi Hukuku, Kanunlar İhtilafı, 4. Bası, Ankara 1977.
- Güven**, Pelin: Tanıma-Tenfiz (Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi), Ankara 2013.
- Huysal**, Burak: “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Getirilen Yenilikler Işığında Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Konusunda Bazı Tespitler”, MHB, Yıl. 32, S. 1, İstanbul 2012, s. 71-101.
- Kuru**, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Altıncı Baskı, İstanbul 2001.
- Kuru**, Baki: Nizasız Kaza, Ankara 1961. (Nizasız Kaza)
- Nomer**, Ergin: “Rızaî Boşanma ve Kamu Düzeni”, MHB, Yıl 4, S. 2, İstanbul 1984, s. 94-98. (Kamu Düzeni)
- Nomer**, Ergin: “Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında Adli Yardımlaşma, Tanıma ve Tenfiz, Suçluların Geri Verilmesi ve Hükümlülerin Nakli Sözleşmesinde Mahkeme İlâmlarının Tanınması ve Tenfizi”, MHB, Yıl 17-18, S. 1-2, İstanbul 1998, s. 285-294. (Kuzey Kıbrıs)

- Nomer**, Ergin: “Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Tanınmasında Kesinleşme Şartı”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 909-922. (Çekişmesiz Yargı)
- Nomer**, Ergin: “Yargıtay Kararlarında Devletler Özel Hukuku Kanunu”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998. (Yargıtay Kararları)
- Nomer**, Ergin: Devletler Hususî Hukuku, 21. Bası, İstanbul 2015.
- Ökçün**, A. Gündüz: Devletler Hususî Hukukunun Kaynakları ve Kamu Düzeni, 2. Baskı, Ankara 1997.
- Özbakan**, Işıl: Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Ankara 1987.
- Özekes**, Muhammet: Medeni Usûl Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003.
- Pekcanitez**, Hakan: “Hukuki Dinlenilme Hakkı”, Prof. Dr. Seyfullah EDİS’e Armağan, İzmir 2000, s. 753-791.
- Rauscher**, Thomas: Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung, Band 4, München 2010.
- Rosenberg**, Leo/**Schwab**, K. Heinz/**Gottwald**, Peter: Zivilprozessrecht, 17. Auflage, München 2010.
- Sakmar**, Atâ: Devletler Hususî Hukukunda Boşanma, İstanbul 1976. (Boşanma)
- Sakmar**, Atâ: Yabancı İlâmların Türkiye’deki Sonuçları, İstanbul 1982.
- Sargın**, Fügen/**Erten**, Rifat: “MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanımının Hukuki Niteliği, Usûlü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği”, Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi, İstanbul 2014, C.3, S.2, s. 37-136.
- Sargın**, Fügen: Milletlerarası Usul Hukukunda Yetki Anlaşmaları, Ankara 1996.
- Schütze**, Rolf A.: Das internationale Zivilprozessrecht in der ZPO, Berlin 2008.
- Süral**, Ceyda: Avrupa Birliği’nde Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, İzmir 2007.

- Şanlı, Cemal/Esen, Emre/Ataman-Figanmeşe, İnci:** Milletlerarası Özel Hukuk, 5. Bası, İstanbul 2016.
- Şanlı, Cemal:** “Yabancı Veraset İlamlarının Türk Mahkemelerinde “Tanınması” veya “Delil” Olarak Kullanılması”, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu’na Armağan, İstanbul 1990, s. 291-307. (Yabancı Veraset İlamları)
- Şanlı, Cemal:** Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 5. Baskı, İstanbul 2013. (Uluslararası Ticari Akitler)
- Sensöz, Ebru:** “Türkiye’nin Taraf Olduğu Milletlerarası Sözleşmeler Çerçevesinde Doğrudan Tanıma Usulü”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sos. Bil. Dergisi, Y. 11, S. 22, 2012/2. s. 389-444.
- Tiryakioğlu, Bilgin:** Yabancı Boşanma Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi, Ankara 1996.
- Tütüncübaşı, Uğur:** Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, Ankara 2014.
- Umar, Bilge:** “Yabancı ve Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi”, Adalet Dergisi, Yıl 51, S. 8, Ankara 1960, s. 472-492.
- Uyanık, Ayfer:** Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Yetki Sözleşmeleri, İstanbul 1994 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Zürcher Kommentar zum IPRG:** Hrsg. von Girsberger, Daniel/Heini, Anton/Keller, Max/Kostkiewicz, Jolanta K./Siehr, Kurt/Vischer, Frank/Volken, Paul, 2. Auflage, Zürich 2004.

